

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 26 kwietnia 2012 r.

Zbliżanie ustawodawstw – Prawa autorskie i prawa pokrewne – Dyrektywa 2001/29/WE – Artykuł 5 ust. 2 lit. d) – Prawo do publicznego udostępniania dzieł – Wyjątek od prawa do zwielokrotnienia – Ulotne nagrania dzieł dokonane przez nadawcze organizacje radiowe i telewizyjne przy pomocy własnego sprzętu i dla własnych programów – Nagrania dokonane przy pomocy sprzętu osoby trzeciej – Odpowiedzialność nadawczej organizacji radiowej i telewizyjnej z tytułu mających charakter szkody skutków działań i zaniechań osoby trzeciej

W sprawie C-510/10

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Østre Landsret (Dania) postanowieniem z dnia 18 października 2010 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 października 2010 r., w postępowaniu:

DR,

TV2 Danmark A/S

przeciwko

NCB – Nordisk Copyright Bureau,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes izby, J. Malenovský (sprawozdawca), R. Silva de Lapuerta, E. Juhász i D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: V. Trstenjak,

sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 listopada 2011 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu DR oraz TV2 Danmark A/S przez H. Samuelsena Schützego, адвокат,
- w imieniu NCB – Nordisk Copyright Bureau przez P.H. Schmidta, адвокат,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez N. Díaz Abad, działającą w charakterze pełnomocnika,

- w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Samnaddę oraz H. Støvlbæka, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 17 stycznia 2012 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 ust. 2 lit. d) i motywu 41 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167, s. 10), które przewidują wyjątek od wyłącznego prawa autora do zwielokrotnienia swojego dzieła „w odniesieniu do ulotnych nagrań dokonanych przez organizacje radiowe i telewizyjne przy pomocy własnego sprzętu i dla własnych programów”.
- 2 Wniosek ten został złożony w związku ze sporem między DR i TV2 Danmark A/S (zwanymi dalej „TV2 Danmark”), dwiema duńskimi organizacjami radiowymi i telewizyjnymi, i NCB – Nordisk Copyright Bureau (zwaną dalej „NCB”), spółką zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, w kwestii nagrań dokonanych w ramach programów telewizyjnych zleconych u osoby trzeciej przez te organizacje radiowe i telewizyjne w celu wyemitowania własnych programów.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

Traktat Światowej Organizacji Własności Intelektualnej o prawie autorskim

- 3 Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (WIPO) przyjęła w dniu 20 grudnia 1996 r. w Genewie traktat WIPO o prawie autorskim. Traktat ten został ratyfikowany w imieniu Wspólnoty Europejskiej mocą decyzji Rady 2000/278/WE z dnia 16 marca 2000 r. (Dz.U. L 89, s. 6).
- 4 Traktat WIPO o prawie autorskim przewiduje w art. 1 ust. 4, że umawiające się strony zastosują się do art. 1–21 Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych oraz do załącznika do konwencji berneńskiej (aktu paryskiego z dnia 24 lipca 1971 r.) w brzmieniu po zmianie z dnia 28 września 1979 r. (zwanej dalej „konwencją berneńską”).

Konwencja berneńska
- 5 Artykuł 1 konwencji berneńskiej przewiduje:

„Państwa, do których ma zastosowanie niniejsza konwencja, tworzą Związek w celu

ochrony praw autorów do ich dzieł literackich i artystycznych”.

6 Artykuł 11bis tej konwencji stanowi:

„1. Autorzy dzieł literackich i artystycznych korzystają z wyłącznego prawa udzielania zezwoleń na:

- i) nadawanie swych utworów drogą radiowo-telewizyjną lub publiczne rozpowszechnianie tych dzieł wszelkimi środkami przekazu bezprzewodowego, służącymi do rozpowszechniania znaków, dźwięków lub obrazów;

[...]

3. W braku odmiennych postanowień zezwolenie udzielone zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu nie obejmuje zezwolenia na dokonanie zapisu dzieł nadawanych drogą radiowo-telewizyjną, za pomocą aparatów przeznaczonych do utrwalania dźwięków lub obrazów. Ustawodawstwu państw należących do Związku [Berneńskiego] zastrzega się jednak uregulowanie sprawy krótkotrwałych zapisów dokonywanych przez instytucję radiofoniczną własnymi środkami i dla swych emisji. Ustawodawstwa te mogą zezwolić na przechowywanie tych zapisów w urzędowych archiwach ze względu na ich wyjątkowy charakter dokumentalny”.

Prawo Unii

7 Motyw 41 dyrektywy 2001/29 ma następujące brzmienie:

„Przy stosowaniu wyjątku lub ograniczenia w przypadku ulotnych nagrań wykonywanych przez organizacje radiowe i telewizyjne, zakłada się, że urządzenia własne nadawców obejmują urządzenia osoby działającej w imieniu i na odpowiedzialność organizacji radiowych i telewizyjnych”.

8 Artykuł 2 tej dyrektywy, zatytułowany „Prawo do zwielokrotniania utworu”, stanowi:

„Państwa członkowskie przewidują wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo:

- a) dla autorów – w odniesieniu do ich utworów;

[...]”.

9 Na podstawie art. 3 ust. 1 rzeczony dyrektywy, zatytułowanego „Prawo do publicznego udostępniania utworów i prawo podawania do publicznej wiadomości innych przedmiotów objętych ochroną”:

„Państwa członkowskie powinny zapewnić autorom wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania na jakiegokolwiek publiczne udostępnianie ich utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając podawanie do publicznej wiadomości ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie

miejscu i czasie”.

- 10 Artykuł 5 tej samej dyrektywy, zatytułowany „Wyjątki i ograniczenia”, stanowi w ust. 2 i 5:

„2. Państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do prawa do zwielokrotniania określonego w art. 2, w następujących przypadkach:

[...]

- d) w odniesieniu do ulotnych nagrań dokonanych przez organizacje radiowe i telewizyjne przy pomocy własnego sprzętu i dla własnych programów; zachowanie tych nagrań w oficjalnych archiwach może być dozwolone ze względu na ich wyjątkową wartość dokumentalną;

[...]

5. Wyjątki i ograniczenia przewidziane w ust. 1, 2, 3 i 4 powinny być stosowane tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania dzieła lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie powodują nieuzasadnionej szkody dla uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich”.

Prawo krajowe

- 11 Artykuł 31 ophavsretslov (duńskiej ustawy o prawach autorskich) w brzmieniu lovbekendtgørelse nr. 202 (ustawy skonsolidowanej nr 202) z dnia 27 lutego 2010 r. (zwanej dalej „ustawą o prawach autorskich”) stanowi:

„Nadawcy radiowi lub telewizyjni mogą, dla celów nadawczych, nagrywać utwory na taśmie dźwiękowej, filmowej czy też innych nośnikach mogących służyć ich odtwarzaniu, pod warunkiem że mają oni prawo do nadawania tych utworów. Prawo do rozpowszechniania tak nagranych utworów jest uregulowane w innych obowiązujących przepisach.

Minister kultury może ustanowić warunki, na których takie nagrania mogą być realizowane, wykorzystywane i przechowywane”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 12 Skarżące w postępowaniu przed sądem krajowym to DR, publiczne przedsiębiorstwo radiowe i telewizyjne, które ma obowiązek realizowania działalności programowej w interesie publicznym jako autonomiczny podmiot publiczny finansowany z abonamentu telewizyjnego oraz TV2 Danmark, komercyjne publiczne przedsiębiorstwo telewizyjne finansowane z wpływów z reklam, które ma również obowiązek realizowania działalności programowej w interesie publicznym.
- 13 Programy radiowe i telewizyjne DR i TV2 Danmark mogą być programami autorskimi wyprodukowanymi przez te przedsiębiorstwa albo programami wyprodukowanymi przez osoby trzecie na podstawie szczególnych umów w celu wyemitowania ich po raz

pierwszy przez DR i TV2 Danmark.

- 14 Strona pozwana w postępowaniu przed sądem krajowym, NCB, jest spółką zarządzającą prawami do nagrań i zwielokrotniania utworów muzycznych w imieniu autorów, kompozytorów oraz działalnością wydawniczą w kilku państwach nordyckich i bałtyckich.
- 15 Spór przed sądem krajowym dotyczy kwestii, czy derogacja dla nagrań ulotnych dotyczy również nagrań realizowanych przez zewnętrzne spółki produkcji telewizyjnej i niezależne pod względem prawnym w przypadku, kiedy te nagrania są zamawiane przez DR lub TV2 Danmark u danych spółek producenckich na potrzeby pierwszej emisji przez DR lub TV2 Danmark.
- 16 DR i TV2 Danmark podnoszą, że dla uprawnionych z tytułu praw autorskich niewielkie znaczenie ma, że nagrania przeznaczone do emisji są dokonywane przez ekipy samych organizacji radiowych i telewizyjnych przy pomocy należącego do nich sprzętu albo przez pracownika odrębnej spółki, której organizacja radiowa i telewizyjna zleciła przy pomocy sprzętu należącego do tej spółki. DR i TV2 Danmark twierdzą ponadto, że art. 31 ustawy o prawach autorskich nie zawiera żadnego warunku, zgodnie z którym organizacje radiowe i telewizyjne mają obowiązek realizacji nagrań „przy pomocy własnego sprzętu”. Zatem zgodnie z prawem duńskim bez znaczenia jest dla zastosowania wyjątku dotyczącego nagrań dla celów rozpowszechniania, czy nagrania te są realizowane przez pracowników organizacji radiowej i telewizyjnej, czy przez pracowników podmiotu trzeciego.
- 17 NCB twierdzi natomiast, że prawo Unii nakłada obowiązek dotyczący produkcji „przy pomocy własnego sprzętu” i że warunek ten podlega również zastosowaniu na podstawie ustawy o prawach autorskich. Ponadto twierdzi ona, że warunek dotyczący produkcji „przy pomocy własnego sprzętu” może zostać spełniony wyłącznie wtedy, gdy niezależny producent działa w imieniu organizacji radiowej i telewizyjnej oraz na jej odpowiedzialność. NCB uważa również, że wrażenie „działa w imieniu organizacji radiowej i telewizyjnej oraz na jej odpowiedzialność” należy interpretować w ten sposób, że organizacja radiowa i telewizyjna odpowiada przed osobami trzecimi za działania i ewentualne uchybienia producenta, jak gdyby ta organizacja sama dokonywała nagrań.
- 18 W tych okolicznościach Østre Landsret postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Czy wyrażenie »przy pomocy własnego sprzętu«, użyte w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29/WE, oraz wyrażenie »w imieniu i na odpowiedzialność [nadawczych] organizacji radiowych i telewizyjnych« użyte w motywie 41 tej samej dyrektywy należy interpretować w kontekście prawa krajowego, czy prawa Unii Europejskiej?
 - 2) Czy należy przyjąć, że w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29/WE jest mowa o, tak jak w duńskiej, angielskiej i francuskiej wersji tego przepisu, działaniu »w imieniu i na odpowiedzialność [nadawczych] organizacji radiowych i telewizyjnych«, czy też, tak jak przykładowo w niemieckiej wersji tego przepisu, działaniu »w imieniu lub na odpowiedzialność [nadawczych] organizacji

radiowych i telewizyjnych«?

- 3) Zakładając, że wyrażenia, o których mowa w pytaniu pierwszym, należy interpretować w kontekście prawa Unii Europejskiej: jakie kryteria musi przyjąć sąd krajowy dokonujący dla potrzeb konkretnego przypadku oceny tego, czy nagranie dokonane przez osobę trzecią (zwaną dalej »producentem«) w celu nadawania przez nadawcę radiowego czy telewizyjnego było zrealizowane »przy pomocy własnego sprzętu« »w imieniu [lub] na odpowiedzialność [nadawczych] organizacji radiowych i telewizyjnych«, aby takie nagranie było objęte wyjątkiem ustanowionym w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29/WE?

W związku z pytaniem trzecim Østre Landsret zwraca się w szczególności o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

- a) Czy zastosowane w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29/WE pojęcie »przy pomocy własnego sprzętu« należy rozumieć w ten sposób, że nagranie zrealizowane przez producenta w celu nadawania przez nadawcę radiowego czy telewizyjnego jest objęte ustanowionym w tym art. 5 ust. 2 lit. d) wyjątkiem tylko wtedy, gdy ten nadawca ponosi wobec osób trzecich odpowiedzialność za dotyczące nagrania działania i zaniechania producenta w taki sposób, jak za swe własne działania i zaniechania?
- b) Czy warunek, że nagranie musi zostać zrealizowane »w imieniu [lub] na odpowiedzialność [nadawczych] organizacji radiowych i telewizyjnych« jest spełniony w sytuacji, gdy nadawca radiowy lub telewizyjny zlecił producentowi realizację tego nagrania w celu nadania go przez siebie, przy założeniu, że ten nadawca ma prawo do nadawania tego nagrania?

Østre Landsret pragnie wyjaśnić, czy, a jeśli tak – to w jakim stopniu, dla celów udzielenia odpowiedzi na pytanie trzecie lit. b), można lub należy uwzględnić następujące okoliczności:

- i) Kto zgodnie z zawartą między stronami umową podejmuje ostateczną i rozstrzygającą decyzję artystyczną lub edytorską w przedmiocie treści zleconego programu – nadawca radiowy lub telewizyjny czy producent?
- ii) Czy nadawca radiowy lub telewizyjny ponosi wobec osób trzecich taką odpowiedzialność za związane z nagraniem obowiązki producenta, jaką ponosiłby za swe własne działania i zaniechania?
- iii) Czy producent jest, zgodnie z zawartą z nadawcą radiowym lub telewizyjnym umową, zobowiązany do dostarczenia temu ostatniemu danego programu po ustalonej cenie i czy w ramach tej ceny musi on zawrzeć wszystkie opłaty, które mogą być związane z tym nagraniem?
- iv) Kto ponosi odpowiedzialność za nagranie wobec osób trzecich – nadawca radiowy lub telewizyjny czy producent?
- c) Czy warunek, że nagranie musi zostać zrealizowane »w imieniu [lub] na odpowiedzialność [nadawczych] organizacji radiowych i telewizyjnych«

jest spełniony w sytuacji, gdy nadawca radiowy lub telewizyjny zlecił producentowi realizację tego nagrania w celu nadawania go przez siebie, przy założeniu, że ten nadawca ma prawo do nadawania tego nagrania, jeśli producent w zawartej z nadawcą radiowym lub telewizyjnym w przedmiocie nagrania umowie wziął na siebie całą finansową i prawną odpowiedzialność za (i) pokrycie wszystkich związanych z tym nagraniem kosztów w zamian za zapłatę z góry ustalonej kwoty; (ii) nabycie praw; oraz (iii) nieprzewidziane okoliczności, w tym także opóźnienie w nagraniu i niewykonanie umowy, podczas gdy nadawca radiowy lub telewizyjny nie wziął na siebie takiej odpowiedzialności wobec osób trzecich za związane z nagraniem obowiązki producenta, jaką ponosiłby za swe własne działania i zaniechania?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie dopuszczalności

- 19 DR i TV2 Danmark jako [nadawcze] organizacje radiowe i telewizyjne podważają dopuszczalność zadanych pytań, podnosząc, że możliwa udzielona odpowiedź na nie jest w każdym razie nieprzydatna do rozstrzygnięcia sporu przed sądem krajowym.
- 20 Kwestionują nawet znaczenie samej dyrektywy 2001/29, której wykładnia stanowi przedmiot pytań prejudycjalnych, dla rozstrzygnięcia zawisłego sporu przed sądem krajowym. Podnoszą one w szczególności, że wyrażenie „przy pomocy własnego sprzętu i dla własnych programów” znajdujące się w duńskiej wersji językowej art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 nie występuje w art. 31 ustawy o prawach autorskich i że nie podlega zatem zastosowaniu w postępowaniu przed sądem krajowym.
- 21 W tym względzie należy przypomnieć, że w ramach współpracy pomiędzy Trybunałem a sądami krajowymi, ustanowionej na mocy art. 267 TFUE, do sądu krajowego, przed którym sprawa zawisła i którego odpowiedzialnością jest w sprawie przed nim zawisłej orzec, należy dokonanie oceny, z uwzględnieniem szczególnych okoliczności tej sprawy zarówno tego, czy wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest niezbędne do wydania wyroku w postępowaniu przed sądem krajowym, jak też ocena zasadności pytań, z którymi zwraca się on do Trybunału (zob. wyrok z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie C-217/05 Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, Zb.Orz. s. I-11987, pkt 16 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 22 W sytuacji, gdy zadane przez sąd krajowy pytania dotyczą wykładni przepisu prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia, chyba że jest oczywiste, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w rzeczywistości ma na celu skłonienie Trybunału do wydania orzeczenia na tle fikcyjnego sporu lub do sformułowania opinii w przedmiocie zagadnień ogólnych lub hipotetycznych, lub że wykładnia prawa Unii, o którą się zwrócono we wniosku, nie ma żadnego związku z rzeczywistością lub przedmiotem sporu bądź też Trybunał nie dysponuje informacjami o stanie faktycznym i prawnym, które są niezbędne do udzielenia przydatnej odpowiedzi na przedłożone mu pytania (ww. wyrok w sprawie Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, pkt 17 i przytoczone

tam orzecznictwo).

- 23 W przypadku niniejszego wniosku prejudycjalnego taka sytuacja nie zachodzi. Żadna z ww. okoliczności, która upoważniałaby Trybunał do odmowy udzielenia odpowiedzi na ten wniosek, nie występuje w niniejszej sprawie. W szczególności, z wniosku prejudycjalnego jasno wynika, że odpowiedź na zadane pytania dotyczy kilku przepisów prawa Unii, jest niezbędna dla sądu krajowego w celu określenia kwalifikacji prawnej nagrań zleconych przez DR lub TV2 Danmark zewnętrznym i niezależnym pod względem prawnym spółkom produkcyjnym, a zatem w celu rozstrzygnięcia zawisłego przed nim sporu.
- 24 Wynika stąd, że zadane pytania należy uznać za dopuszczalne oraz że należy na nie udzielić odpowiedzi.

W przedmiocie pytania pierwszego

- 25 Poprzez swoje pytanie pierwsze sąd krajowy zasadniczo zmierza do ustalenia, czy wyrażenie „przy pomocy własnego sprzętu” znajdujące się w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29, takie jak wyjaśnione w motywie 41 tej dyrektywy, należy interpretować w oparciu o prawo krajowe czy prawo Unii.
- 26 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że zgodnie z brzmieniem art. 2 dyrektywy 2001/29 państwa członkowskie przyznają, co do zasady, autorom wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo.
- 27 Niemniej jednak na podstawie art. 5 ust. 2 lit. d) tej samej dyrektywy państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do wyłącznego prawa autora do zwielokrotniania swojego utworu, w odniesieniu do ulotnych nagrań dokonanych przez organizacje radiowe i telewizyjne „przy pomocy własnego sprzętu” i dla własnych programów.
- 28 Należy od razu stwierdzić, że brzmienie tego ostatniego przepisu bezpośrednio wynika z art. 11bis ust. 3 konwencji berneńskiej.
- 29 Odnośnie do konwencji berneńskiej Unia, choć nie jest stroną tej konwencji, jest jednak zobowiązana – na mocy art. 1 ust. 4 traktatu WIPO o prawie autorskim, którego jest stroną i który wchodzi w skład jej porządku prawnego, a także na mocy dyrektywy 2001/29, która ma na celu jego wdrożenie – podporządkować się art. 1–21 konwencji berneńskiej (zob. podobnie wyrok z dnia 4 października 2011 r. w sprawach połączonych C-403/08 i C-429/08 Football Association Premier League i in., Zb.Orz. s. I-9083, pkt 189 i przytoczone tam orzecznictwo). W konsekwencji Unia jest zobowiązana podporządkować się w szczególności art. 11bis konwencji berneńskiej (zob. podobnie wyrok z dnia 9 lutego 2012 r. w sprawie C-277/10 Luksan, pkt 59).
- 30 Artykuł 11bis ust. 3 tej konwencji wyraźnie zastrzega dla ustawodawstw państw Związku Berneńskiego kwestię uregulowania ulotnych nagrań utworów dokonanych przez [nadawcze] organizacje radiowe i telewizyjne przy pomocy własnego sprzętu i dla

własnych programów.

- 31 Prawodawca Unii, przyjmując dyrektywę 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym, jest powołany do wykonania kompetencji uprzednio przysługujących państwom członkowskim w dziedzinie własności intelektualnej. W ramach zakresu stosowania tej dyrektywy Unię Europejską należy postrzegać jako podmiot zastępujący państwa członkowskie, które nie są właściwe w celu realizacji odpowiednich przepisów konwencji berneńskiej (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Luksan, pkt 64).
- 32 To na tej podstawie prawodawca Unii przyznał państwom członkowskim możliwość wprowadzenia w ich krajowych porządkach prawnych wyjątek dotyczący ulotnych nagrań, taki jak przewidziany w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 oraz sformułował zasięg tego, zaznaczając w motywie 41 dyrektywy, że środki własne [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej obejmują środki osoby działającej „w imieniu [lub] na jej odpowiedzialność”.
- 33 Następnie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału zarówno względy jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości wskazują na to, że treści przepisu prawa Unii, który nie zawiera wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla określenia swego znaczenia i zakresu, należy zwykle nadać w całej Unii autonomiczną i jednolitą wykładnię (zob. w szczególności wyroki: z dnia 18 stycznia 1984 r. w sprawie 327/82 Ekro, Rec. s. 107, pkt 11; z dnia 19 września 2000 r. w sprawie C-287/98 Linster, Rec. s. I-6917, pkt 43; z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie C-5/08 Infopaq International, Zb.Orz. s. I-6569, pkt 27; z dnia 18 października 2011 r. w sprawie C-34/10 Brüstle, Zb.Orz. s. I-9821, pkt 25).
- 34 Tymczasem tekst dyrektywy 2001/29 nie dokonuje jakiegokolwiek odesłania do krajowych porządków w odniesieniu do znaczenia wyrażenia „przy pomocy własnego sprzętu” znajdującego się w art. 5 ust. 2 lit. d) tej dyrektywy. Wnika stąd zatem, że wyrażenie to należy uznać dla celów stosowania rzeczony dyrektywy jako obejmujące autonomiczne pojęcie prawa Unii, które należy interpretować na jej terytorium w sposób jednolity.
- 35 Przedmiot i cel dyrektywy 2001/29 potwierdzają ten wniosek. Cel dyrektywy 2001/29, opartej w szczególności na art. 95 WE i zmierzającej do harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym oraz do zapobiegania zakłócaniu konkurencji na rynku wewnętrznym wynikającym z różnorodności ustawodawstw państw członkowskich (wyrok z dnia 12 września 2006 r. w sprawie C-479/04 Laserdisken, Zb.Orz. s. I-8089, pkt 26, 31–34), zakłada bowiem rozwój autonomicznych pojęć prawa Unii. Wola prawodawcy Unii dotycząca doprowadzenia do możliwie najbardziej jednolitej wykładni dyrektywy 2001/29 jest odzwierciedlona w motywie 32 tejże dyrektywy, który wymaga, by państwa członkowskie stosowały wyjątki i ograniczenia dotyczące prawa do zwielokrotniania utworów w sposób spójny w celu zapewnienia dobrego funkcjonowania rynku wewnętrznego.
- 36 Skoro, jak wskazano w pkt 32 niniejszego wyroku, państwa członkowskie mogą wprowadzić wyjątek w przypadku nagrań ulotnych w swoich krajowych porządkach prawnych, to wykładnia, zgodnie z którą państwa członkowskie, które skorzystały

z możliwości, jaką im przyznaje prawo Unii, wprowadziły taki wyjątek, miały dowolność w sprecyzowaniu w sposób niezharmonizowany, elementów, w szczególności jeśli chodzi o charakter środków w celu realizacji rzeczonych nagrań ulotnych, byłaby sprzeczna z celem tej dyrektywy, jaki przypomniano w poprzednim punkcie, ponieważ elementy tego wyjątku mogłyby różnić się między jednym państwem członkowskim a drugim i stanowiłyby zatem źródło potencjalnych niespójności (zob. podobnie odnośnie do pojęcia „godziwej rekompensaty”, o której mowa w art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29, wyrok z dnia 21 października 2010 r. w sprawie C-467/08 Padawan, Zb.Orz. s. I-10055, pkt 34–36).

- 37 Mając na uwadze powyższe rozważania, na pierwsze pytanie prejudycjalne należy udzielić odpowiedzi, że wyrażenie „przy pomocy własnego sprzętu” znajdujące się w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 powinno otrzymać wykładnię autonomiczną i jednolitą w ramach prawa Unii.

W przedmiocie pytania drugiego

- 38 Poprzez swoje drugie pytanie sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 analizowany w świetle motywu 41, należy interpretować w tym sensie, że własny sprzęt [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej obejmuje sprzęt osoby, która „działa w imieniu i na odpowiedzialność organizacji” albo w tym sensie, że własny sprzęt [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej obejmuje sprzęt osoby, która „działa w imieniu organizacji albo na jej odpowiedzialność”.
- 39 Na wstępie należy stwierdzić istnienie rozbieżności między różnymi wersjami językowymi motywu 41 dyrektywy 2001/29.
- 40 W niektórych wersjach językowych (wersje w języku czeskim, niemieckim, i maltańskim) motyw ten stanowi, że własny sprzęt [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej obejmuje sprzęt osoby działającej „w imieniu albo na jej odpowiedzialność”. Z takiego brzmienia wynika prima facie, że dla objęcia nagrań realizowanych przez [nadawczą] organizację radiową i telewizyjną dla własnych programów, lecz za pomocą sprzętu osób trzecich wyjątkiem przewidzianym w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 w związku z nagraniami ulotnymi, wystarczy, żeby dana osoba trzecia działała albo „w imieniu” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej, albo „na odpowiedzialność” tej organizacji.
- 41 Natomiast w innych wersjach językowych, znacznie bardziej licznych (wersje w języku bułgarskim, hiszpańskim, duńskim, estońskim, greckim, angielskim, francuskim, łotewskim, litewskim, węgierskim, niderlandzkim, polskim, rumuńskim, słowackim, słoweńskim, fińskim i szwedzkim), motyw 41 dyrektywy 2001/29 oznacza, że własny sprzęt [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej obejmuje sprzęt osoby, która działa „w imieniu i na odpowiedzialność organizacji”. Z tej wersji tekstu wynika na wstępie, że dla objęcia nagrań realizowanych przez [nadawczą] organizację radiową i telewizyjną dla własnych programów, lecz za pomocą sprzętu osób trzecich wyjątkiem przewidzianym w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 w związku z nagraniami ulotnymi konieczne jest, żeby dana osoba trzecia spełniła oba przewidziane kryteria.
- 42 Sąd krajowy poprzez swoje drugie pytanie zmierza zasadniczo do ustalenia, czy dwie przesłanki, o których mowa w motywie 41 dyrektywy 2001/29, należy rozumieć jako

przesłanki o charakterze alternatywnym czy kumulatywnym.

- 43 Należy od razu podkreślić, że czysto literalna wykładnia tego motywu nie pozwala sama w sobie na odpowiedź na postawione pytanie, ponieważ prowadzi nieuchronnie do rezultatu, który okazuje się *contra legem* w świetle brzmienia albo jednego, albo drugiego z ww. wariantów językowych.
- 44 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sformułowanie użyte w jednej z wersji językowych przepisu prawa Unii nie może służyć za jedyną podstawę jego wykładni ani też nie można mu przypisywać pierwszeństwa w stosunku do innych wersji językowych. Takie podejście byłoby bowiem niezgodne z wymogiem jednolitego stosowania prawa Unii (zob. wyroki: z dnia 12 listopada 1998 r. w sprawie C-149/97 *Institute of the Motor Industry*, Rec. s. I-7053, pkt 16; z dnia 3 kwietnia 2008 r. w sprawie C-187/07 *Endendijk*, Zb.Orz. s. I-2115, pkt 23).
- 45 W tych okolicznościach w przypadku rozbieżności między dwoma wariantami językowymi tekstu prawa Unii dany przepis należy interpretować w zależności od kontekstu i celu uregulowania, którego jest częścią (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 27 października 1977 r. w sprawie 30/77 *Bouchereau*, Rec. s. 1999, pkt 14; z dnia 7 grudnia 2000 r. w sprawie C-482/98 *Włochy przeciwko Komisji*, Rec. s. I-10861, pkt 49; z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie C-1/02 *Borgmann*, Rec. s. I-3219, pkt 25).
- 46 Odnosnie do kontekstu, w który wpisuje się motyw 41 dyrektywy 2001/29, należy przypomnieć, że zasadniczo z art. 2 tej dyrektywy wynika, że powielanie utworu objętego ochroną jest uzależnione od zgody autora.
- 47 Niemniej jednak z art. 5 ust. 2 lit. d) rzeczony dyrektywy wynika, że na zasadzie odstępstwa, w państwach członkowskich, które tak zdecydowały, [nadawcze] organizacje radiowe i telewizyjne, uprawnione do emisji chronionego utworu, mogą akcesoryjnie dokonywać nagrań „ulotnych” tego utworu bez obowiązku występowania do autora o wyrażenie zgody w celu upoważnienia ich do takiego powielenia.
- 48 W tym względzie zarówno art. 11 bis ust. 3 konwencji berneńskiej, jak i art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29, której celem jest transpozycja powołanych przepisów konwencji, wymagają, aby te ulotne nagrania były realizowane przy pomocy „własnego sprzętu” tych [nadawczych] organizacji radiowych i telewizyjnych.
- 49 Zgodnie z tym ostatnim przepisem analizowanym w świetle motywu 41 dyrektywy 2001/29 pojęcie „własnego sprzętu” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej, w trakcie stosowania wyjątku w przypadku ulotnych nagrań, obejmuje sprzęt osoby, która działa w imieniu lub na odpowiedzialność tej organizacji.
- 50 Przepis ten zatem nie wymaga, mając na uwadze ten motyw, żeby ulotne nagrania były dokonywane przez [nadawczą] samą organizację radiową i telewizyjną, jednocześnie wskazując, że w przypadku dokonywania tych nagrań przez osobę trzecią, uważa się, że zostały one dokonane przy pomocy „własnego sprzętu” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej.
- 51 Prawodawca Unii w drodze tego wymogu zamierza utrzymać ścisły związek między tą osobą trzecią i nadawczą organizacją radiową i telewizyjną, która zapewnia, że ta osoba

trzecia nie będzie mogła korzystać na zasadzie samodzielności z wyjątku w przypadku ulotnych nagrań, których jedynym beneficjentem okazuje się być [nadawcza] organizacja radiowa i telewizyjna.

- 52 W tym właśnie celu prawodawca Unii formułuje w motywie 41 dyrektywy 2001/29 dwa przypadki, z których każdy opiera się na szczególnym stosunku między nadawczą organizacją radiową i telewizyjną oraz osobą trzecią, której w danym przypadku powierzono realizację ulotnych nagrań.
- 53 Pierwszy przypadek, czyli gdy osoba trzecia działa „w imieniu” nadawczej organizacji radiowej i telewizyjnej, zakłada bezpośredni i natychmiastowy związek między dwiema stronami, na podstawie którego dana osoba trzecia zasadniczo nie dysponuje żadnym marginesem autonomii. Związek ten jest pozbawiony dwuznaczności względem podmiotów trzecich, ponieważ wszelkie działanie osoby trzeciej jest z definicji ściśle przypisywane danej organizacji.
- 54 Drugi przypadek, w którym osoba trzecia działa „na odpowiedzialność” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej, zakłada więc bardziej złożoną, bezpośrednią między dwiema stronami, która gwarantuje osobie trzeciej pewną swobodę w korzystaniu ze swojego sprzętu, przy jednoczesnej ochronie podmiotów trzecich względem danej organizacji, przy założeniu, że to [nadawcza] organizacja ostatecznie jest podmiotem odpowiedzialnym za takie wykorzystanie w związku z koniecznością naprawy szkody względem podmiotów trzecich, w szczególności autorów.
- 55 Wynika z tego, że każda z dwóch przesłanek sformułowanych w motywie 41 dyrektywy 2001/29 może sama w sobie i niezależnie od innej, spełnić cel określony w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy analizowanym w świetle tego motywu, zgodnie z jego rozumieniem przedstawionym w pkt 21 niniejszego wyroku.
- 56 W tych okolicznościach te dwie przesłanki należy rozumieć jako ekwiwalentne, a zatem posiadające charakter alternatywny.
- 57 Ponadto przy ocenie wyboru możliwej wykładni Trybunału, za tym rozwiązaniem przemawia okoliczność, że zapewnia ona [nadawczym] organizacjom radiowym i telewizyjnym większy pożytek z ustanowionej w art. 16 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej wolności prowadzenia działalności gospodarczej, bez naruszania istoty praw autorskich.
- 58 Mając na uwadze powyższe rozważania na drugie pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć, że art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 analizowany w świetle jej motywu 41 należy interpretować w ten sposób, że własny sprzęt [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej obejmuje sprzęt każdej osoby trzeciej działającej w imieniu albo na odpowiedzialność tej organizacji.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 59 Poprzez swoje pytanie trzecie sąd krajowy zasadniczo zmierza do ustalenia, jakie kryteria należy zastosować w celu ustalenia konkretnie, czy nagranie dokonane przez [nadawczą] organizację radiową i telewizyjną dla własnych programów za pomocą sprzętu osoby trzeciej jest objęte wyjątkiem przewidzianym w art. 5 ust. 2 lit. d)

dyrektywy 2001/29 w przypadku ulotnych nagrań.

- 60 Z lektury art. 5 ust. 2 lit. d) w związku z motywem 41 dyrektywy 2001/29 według jego interpretacji przedstawionej w pkt 58 niniejszego wyroku wynika, że takie nagranie jest objęte wyjątkiem w przypadku, jeżeli taka osoba może być postrzegana jako działająca albo „w imieniu” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej, albo „na odpowiedzialność” tej organizacji.
- 61 Wynika stąd, że w pierwszej kolejności należy dokonać oceny, czy daną osobę trzecią można uznać za działającą „w imieniu” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej. Zważywszy, jak stwierdzono w pkt 53 niniejszego wyroku, na charakter zasadniczo pozbawiony dwuznaczności tego stosunku, taka ocena nasuwa się z reguły z pewnością bez konieczności formułowania w tym celu kryteriów szczególnych.
- 62 W przypadku, w którym dana osoba trzecia nie może zostać uznana za działającą „w imieniu” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej, należy w drugiej kolejności zbadać, czy ta osoba trzecia może przynajmniej zostać uznana za działającą „na odpowiedzialność” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej.
- 63 Tak byłoby wyłącznie w przypadku, gdyby [nadawcza] organizacja radiowa i telewizyjna odpowiadała za każdą czynność takiej osoby związaną z powielaniem chronionego utworu, w szczególności względem autorów uprawnionych z tytułu tych praw.
- 64 W ramach tej oceny zasadnicze znaczenie ma w szczególności okoliczność, że względem innych osób trzecich, zwłaszcza autorów, których prawa mogą zostać naruszone wskutek bezprawnego nagrania ich utworu, [nadawcza] organizacja radiowa i telewizyjna ma obowiązek naprawy wszelkich mających charakter szkody skutków działań i zaniechań osoby trzeciej, takiej jak zewnętrzna i niezależna pod względem prawnym spółka produkcji telewizyjnej, związana z danym nagraniem, tak jak gdyby działania i zaniechania były dokonane przez samą [nadawczą] organizację radiową i telewizyjną.
- 65 Jak podnosi natomiast rzecznik generalna w pkt 87 swojej opinii, kwestia, kto podjął ostateczną decyzję artystyczną lub edytorską w przedmiocie treści programu zleconego przez [nadawczą] organizację radiową i telewizyjną, jest pozbawiona znaczenia. W świetle bowiem przepisu derogacyjnego art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 znaczenie ma pojęcie zamierzonego „nagrania” jako środka technicznego zwielokrotnienia.
- 66 W świetle wskazówek przedstawionych powyżej do sądu krajowego należy ocena, czy przy uwzględnieniu okoliczności faktycznych sporu przed sądem krajowym, dane nagrania zostały dokonane przez osobę, którą można zakwalifikować jako działającą konkretnie „w imieniu” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej albo przynajmniej „na odpowiedzialność” tej organizacji.
- 67 Mając na uwadze powyższe rozważania, na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że w celu ustalenia, czy nagranie dokonane przy pomocy sprzętu osoby trzeciej przez [nadawczą] organizację radiową i telewizyjną dla własnych programów jest objęte wyjątkiem przewidzianym w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 w związku

z ulotnymi nagraniami, sąd krajowy musi dokonać oceny, czy w okolicznościach sprawy osobę tę można uznać za działającą konkretnie „w imieniu” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej albo przynajmniej „na odpowiedzialność” tej organizacji. W tej ostatniej kwestii zasadnicze znaczenie ma okoliczność, że względem osób trzecich, w szczególności autorów, których prawa mogą zostać naruszone wskutek bezprawnego nagrania ich utworu, [nadawcza] organizacja radiowa i telewizyjna ma obowiązek naprawy wszelkich mających charakter szkody skutków działań i zaniechań osoby trzeciej, takiej jak zewnętrzna i niezależna pod względem prawnym spółka produkcji telewizyjnej, związana z danym nagraniem, tak jak gdyby działania i zaniechania były dokonane przez samą [nadawczą] organizację radiową i telewizyjną.

W przedmiocie kosztów

- 68 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) Wyrażenie „przy pomocy własnego sprzętu” znajdujące się w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym powinno otrzymać wykładnię autonomiczną i jednolitą w ramach prawa Unii.
- 2) Artykuł 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 analizowany w świetle jej motywu 41 należy interpretować w ten sposób, że własny sprzęt [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej obejmuje sprzęt każdej osoby trzeciej działającej w imieniu albo na odpowiedzialność tej organizacji.
- 3) W celu ustalenia, czy nagranie dokonane przy pomocy sprzętu osoby trzeciej przez nadawczą organizację radiową i telewizyjną dla własnych programów jest objęte wyjątkiem przewidzianym w art. 5 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2001/29 w związku z ulotnymi nagraniami, sąd krajowy musi dokonać oceny, czy w okolicznościach sprawy osobę tę można uznać za działającą konkretnie „w imieniu” [nadawczej] organizacji radiowej i telewizyjnej albo przynajmniej „na odpowiedzialność” tej organizacji. W tej ostatniej kwestii zasadnicze znaczenie ma okoliczność, że względem osób trzecich, w szczególności autorów, których prawa mogą zostać naruszone wskutek bezprawnego nagrania ich utworu, [nadawcza] organizacja radiowa i telewizyjna ma obowiązek naprawy wszelkich mających charakter szkody skutków działań i zaniechań osoby trzeciej, takiej jak zewnętrzna i niezależna pod względem prawnym spółka produkcji telewizyjnej, związana z danym nagraniem, tak jak gdyby działania i zaniechania były dokonane przez samą [nadawczą] organizację radiową i telewizyjną.

Podpisy

© Unia Europejska, <http://eur-lex.europa.eu/>